

així): «Digueu a En Grau que en *piqui* tant com pugui abans de les festes, i de seguida que ho tingui *picat*, us ho passi tot la Carmina...» (ja Fontserè havia posat aqueixa acc. c. 1945-50 al marge del seu *DOrt.*).

Piquen els insectes i rèptils, no tots, segons els llocs. En el temps en què les Potències se les havien de dret amb la feram, «les abelles volien fer una quantitat de mel immensa, i matar tothom a *pikàes*», però el fàtum que els pronunciaren fou: «*pikarèu* i morireu, / i fareu la que *podrèu*», Bellús de Xàtiva (1962);¹⁰ però almenys en el Maestrat distingeixen: «les abelles *piken*, les vespes mosseguen, i no *piken* ni moren», Canet lo Roig (1961). Pertot es diu que piquen els escurçons i molts altres rampants: serps, sacres, escorpins; i el terme se'ls segueix aplicant més enllà dels nostres límits: «si te *pica* la bibòra», «si te *pika* el *eskurthón*», Fiscal (1965).

En els moments històrics en què Barcelona, Girona, Xàtiva, Ripoll... resistien per idees, es movien els espies: «l'espia del Portal Nou / cada dia guanya un sou / ---» i l'espia *picava* (per «un sou» o de franc, per les seves dèries): «la confidència *picà* que ja la columna tornava a estar sobre nostres passos ---», Mrn. Vayreda (*Carlinada* xi, p. 170). I ja en guerres civils anteriors: «—Minyons, haureu de marxar: / diu que l'espia *ha picada*», P. Bertran i Bros (*Cançons i Follies recollides al peu de Montserrat*, 43). De què venia això? *Picar* un instrument sonor... *Picar* a una porta...² *Picar* un animal (brutal avís!)... *Picar* l'ullet (avís secret)...³ El que és segur és que *picar* en aquest ús no ens ve dels malfactors (que ho descabdellen cap a *picar la bronca* etc.) ni de «Sota Montjuïc» (que és l'únic paratge on ho troba *AlcM* III, 3h), perquè ja ho deien en el setge de 1713-14 i qui sap a quants.

Entre moltes coses que es poden *picar* quan un treballa, potser cap no ens ve de tanta altitud mètrica ni de tanta distància en el temps, com el que es fa amb el bosc i la bosquina: llavors ve a ser tallar, i essent cosa de grans muntanyes la nata n'era cap als Pirineus, o almenys més com més al Nord i Nordoest:⁴⁰ «*picar llenya*, a Cerdanya: trossejar-la» (*CostManc.* I, § 562) o més generalment tallar perquè «*picador*: el tallador, Alt Berguedà, Lluçanès, Cerdanya i altres» (§ 561): «allà on *picaven* aquells homes hi ha la Font de l'Anglada. —I si això va seguint, hi quedaran arbres? —Prou...», Merlès (1936); i en l'Alta Garrotxa em deia un carboner que *picava* les mates «—com? —com voleu? les tajava amb la *picassa*» contestà aquell home de Sant Aniol d'Aguja posant-se la mà a una destraleta que duia cenyida (1962). Això continua amb gran vigor cap al Nordoest, i bat el ple a la Vall d'Aran, on *piken* i *piken* --- i sort que el Bosc de Baricauba és immens i al Còt de Baretges hi ha immenses rengleres d'avets, i tota conifera prospera a la *Seuva* de Margalida i a les de Marimanya, que si no es trobarien amb masses clapisses nues com tot seguit que passant el *Port dera Picada* baixen de cara a Benesc.

Però és a «la gibrella del Cel», i gràcies als corrents atlàntics encara avui «obre son si florit la Vall

d'Aran», perquè això ja estava en marxa a tot el Pirineu gascò des de temps immemorials: «servitut de pèixer, talhar, *picar*, dalhar --- quant au *picar* et forrestar, pusquen *picar* ---» a. 1451, *Cart. d'Ossau* (147.4, 7, 8).⁴ Endevinalla aranesa: «Jó sabi ua causa que tót et dia *pique* e at sé ['al vespre'] nó à hèt cap de estera ['estella, ascla']. Qué ei? —Era esquera» ('l'esquella', jugant amb el doble sentit 'tallar' i 'picar, sonar') (*Arx. de Trad. Pop.* de Serra Boldú I, 1928, 310).

Des del gascò això va passar al basc labortà *pikatu*, *-atzen*, «couper, tailler» (Schuchardt, *ZRPh.* XI, 485), aplicat en particular al tall que fan a les orelles del bestiar per tal d'identificar cada un dels caps, incisió que en basc s'anomena *pika* o *pikotx* (Azkue; Krüger, *VKR* VIII, 58). És clar que des dels Pirineus orientals fins al gascò i el basc no hi hagué solució de continuïtat: ens consta com a Pallars i Ribagorça anomenen *picadors* els qui, després d'abatre els troncs i escapçar-ne o esmotxar-ne tanyes i estarlocs («zurechtschlagen»), els estimben carrets avall fins a la barrancada (Krüger, *VKR* II, 227). Igual a la Vall d'Àneu (Pol, p. 24). Segueix *pikadós* pl. a l'alt-arag. de Bielsa (1965), i pel domini navarro-aragonès descendia això fins a l'Ebre, car un *Petrus Piccardor* figura en un doc. de Tudela de 1224 (Mitxelena, *Fo. Li. Va.* I, 45).

No tots, però, els usos del mot en el Nord del Princ. han estat sempre ben genuïns. No dubto que és legítim nostre *estar picat amb algú* (ressentit d'amor propi), que figura p. ex. en un doc. segarrenc de 1667 (Segura, *Hist. d. StaColQ.*, 277), però tampoc dubto que es va calcar del francès en l'ús reflexiu sobretot quan vol dir 'jactar-se': «*picar-se* de ric, de noble, de valent» que el *DAG.* cita d'un text de Bna. de 1599: «jo no *me pico* de ser poeta», «*ell se pica* de ben parlar», en l'afrancesat Lacav. (1695). Els insectes *piquen* però les plantes *punxen*, i si algun cop s'arriba a dir d'algun arç o planta semblant, potser és legítim amb un matís molt ponderatiu, ostentant-hi un xic de regust metafòric, però si ho generalitzem afrancesarem el parlar, com es nota més enllà del riu Querol: «no són iguals (que la gavarra): el breüller *pica*» La Tor, 1959.

El nostre verb, doncs —ja hi hem anat alludint ací i allà— es retroba en les llengües veïnes. Amb extensió semàntica més o menys gran, però amb usos molt semblants, *picar* existeix en portuguès, cast., llengua d'oc, francès i italià (*piccare*, *picchiare*), de manera que només és ben absent del romanès;⁵ fins i tot l'anglès *pick* potser és germà, més que fill, del fr., com sigui que ja hi ha exs. de *piken* o *pikken* en anglosaxó i del subst. *pic* (*picket* sí que és romanisme). La forma francesa *piquer*, sense alteració de la *-k-*, dóna prova del caràcter expressiu del mot o onomatopèic. Diríem que hi hagué alhora un i altre caràcter: la *p* i la *-k-* són directament imitatives, que amb llur explosió bronca i súbita ens fan sentir la percussió, i el contacte visible i enèrgic dels llavis, en perforar l'oclusió labial, ajuda a suggerir l'adhesió dura d'una eina ampla com una mà de morter; però quan predomina el matís penetra-